

Bezoek van de heemkring 'Op die Dungen' uit Den Dungen (Nederland) op zondag 29 juni 2014

42 leden van de heemkring 'Op die Dungen' werden om 9u30 in het Erfgoedhuis Kortenberg ontvangen met 'Everbergse broektessen' (appel-of abrikozen- of kriekenflappen) met koffie of thee. Vervolgens werd een bezoek gebracht aan de stad Aarschot (28.000 inwoners) in het Hageland. Aarschot is de stad van de Kasseistampers. Het is één van de drie Vlaamse martelaarssteden uit W.O.I samen met Leuven en Dendermonde. Het was oorspronkelijk een zelfstandig graafschap, afhankelijk van de Duitse keizer. Graaf Godfried van Aarschot had geld nodig voor de 3de Kruistocht en verkocht het graafschap Aarschot in 1172 aan Hertog Godfried III van Brabant. Hertog Jan I van Brabant schonk Aarschot als leen aan zijn jongere broer Godfried van Brabant. In de 15de eeuw was Aarschot een hertogdom in handen van de families de Croy en later van Arenberg. De 's Hertogenmolens ontstonden in de 1507 toen Hertog Willem de Croy verschillende watermolens liet samenbrengen aan de voormalige waterpoort waar de Demer Aarschot binnen vloeide. De schepen op de Demer moesten hier tol betalen. De 's Hertogenmolens deden dienst als graan-, schors- en smoutmolen. In het begin van de 20ste eeuw werd in deze molens glas gemalen om schuurpapier te maken. De molens zijn prachtig gerestaureerd. Er is een hotel en een brasserie, maar ook het maalsysteem is intact gebleven en is te bezichtigen. Het geheel past in het kader van stadsrenovatie. De Cantorij ligt tussen de O.-L.-Vrouwekerk in Demergotiek met elementen van ijzerzandsteen en het begijnhof. Het was de woning van de Aarschotse burgemeester Cooman de Brachène. In de omgeving vinden we ook het Hertogelijk Plein met het daarbij passend monument. Het begijnhof van Aarschot ontstond in het midden van de 13de eeuw. Het is een stichting van Hertog Hendrik III van Brabant en van zijn echtgenote Aleidis van Bourgondië. Het is een begijnhof van het pleintype, dat in 1863 doorbroken werd door de aanleg van de Stationsstraat. Toen werd ook de Begijnhofkerk afgebroken. In het begijnhof was ook lange tijd het stedelijk museum gevestigd.

Van Aarschot ging de tocht naar Tongerlo in de Zuiderkempen. Het diner had plaats in het Torenhof, dat gebouwd werd in 1955-1956 volgens de plannen van architect Theo Vijvermans Het diner omvatte:

-Tomatensoep met balletjes

-Orloff gebrad met champignonsaus, boontjes en kroketten

-Dame Blanche

Prins Orloff-gebraad is kalfs-of varkensgebraad met afwisselend schijfjes gebraad, een sneetje kaas, een sneetje hesp, verticaal gestapeld en overgoten met een champignonsaus. Dit gerecht was populair bij huwelijken in België rond 1980 en werd genoemd naar de Russische Prins Alexey Fjodorovich Orloff (1784-1862), Russisch ambassadeur in Frankrijk. De bekende chef Urbain Dubois, een leerling van de grote Marie-Antoine Carême, werkte in dienst van de familie Orloff en creëerde het gerecht.

's Namiddags bezochten we de Norbertijner O.-L.-Vrouwabdij van Tongerlo. Deze werd gesticht in 1130 door de Sint-Michielsabdij van Antwerpen op het goed van Giselbert van Castelé (Kasterlee). De abt van Tongerlo was ook de heer van Tongerlo. Hij had de heerlijke rechten en duidde de schepenbank aan. Via de lindendreef kwamen we aan het wit zandstenen poortgebouw. De Kleine Schuur of de Boerenkrijgschuur van 1618 herinnert aan de Boerenkrijgleiders Jozef Van Gansen en Albert Meulemans, beiden uit Westerlo. Opvallend is het Bisschopshuis met het rank torentje van Rombout Kelchtermans uit 1547. De bisschop van 's Hertogenbosch was commende-abt van Tongerlo. De eerste bisschop van 's Hertogenbosch Sonnius stichtte de parochie van Den Dungen. De prelaatsgebouwen van Tongerlo zijn 18de eeuw. De abdij werd opgeheven in de Franse periode. De O.-L.-Vrouwkerk is neogotisch en gaat samen met de nieuwe start van het kloosterleven in 1840. Oostpriesterhulp was in de abdij van Tongerlo gevestigd. In de abdij heeft men ook het da Vincimuseum. Hier vindt men het fresco van 'Het Laatste Avondmaal', een unieke en getrouwe replica van Leonardo da Vinci (+1519). De originele fresco was geschilderd op de reftermuur van het Dominicanenklooster van Milaan. Abt Arnold Streeters van Tongerlo kocht in 1545 in Antwerpen de replica van deze fresco. De replica werd uitgevoerd door Andrea Solario, een leerling van da Vinci. Leonardo da Vinci zelf schilderde Jezus en de apostel Johannes.

Van de Zuiderkempem trokken we terug naar het Hageland. Westerlo in de Zuiderkempem was op het einde van de 10de eeuw in het bezit van het Sint-Maartenkapittel van Utrecht. Later kwam het in handen van de families van Wezemaal en de Merode. In Westerlo reden we langs het nieuwe en het oude kasteel de Merode. Het nieuwe kasteel werd gebouwd in 1909-1911 volgens de plannen van architect Langerock in opdracht van Gravin Jeanne de Merode. Het is nu het gemeentehuis van Westerlo. Het oude kasteel van de Prinsen de Merode-Westerloo heeft een rechthoekig ijzerzandstenen donjon, de best bewaarde Kempische woontoren. Grote werken werden aan het oude kasteel uitgevoerd onder Veldmaarschalk de Merode in de 18de eeuw. Via Averbode met zijn Norbertijnerabdij kwamen we in de stad Zichem, bekend om het geboortehuis van Ernest Claes, de schrijver van het boek 'De Witte'

en om zijn marktplein bekend door de televisieserie 'Wij heren van Zichem'. De stad Zichem was een bezit van de familie van Nassau evenals Diest.

Diest is een stad van 23.000 inwoners in het Hageland. Diest was een heerlijkheid van de heren van Diest van de 11de tot de 15de eeuw. Ze hadden hun burcht in de Warande. Johanna I van Diest was de erfdochter van het geslacht. Ze huwde Jan van Heinsberg. Haar dochter Johanna II huwde Jan van Nassau-Saarbrücken. Ze werd als Vrouwe van Diest opgevolgd door Isabella van Nassau-Saarbrücken, die huwde met Willem, Hertog van Gulik. De heerlijkheden Diest, Zichem en Zelem waren voor Willem van Gulik te verafgelegen om goed te kunnen bestuurd worden. In 1499 ruilde Willem van Gulik zijn Brabantse gebieden met Engelbert II van Nassau, de zoon van Johan IV, Graaf van Nassau en van Maria, Gravin van Loon-Heinsberg. De nieuwe Heer van Diest stierf kinderloos in 1504. Zijn broer Jan V, Graaf van Nassau had twee zonen : Hendrik III en Willem de Rijke. Hendrik III van Nassau erfde de Nederlandse gebieden van zijn oom Engelbrecht II van Nassau en Willem de Rijke (+1559) erfde de Duitse gebieden van zijn oom. Hendrik III van Nassau werd in 1504 de nieuwe heer van Diest. Hij liet de oude burcht op de Warande in 1502 afbreken en liet het Hof van Nassau bouwen. De Warande werd de persoonlijke dierentuin van de Nassau's. Hendrik III van Nassau (+1538) huwde Claudia van Chalon, de dochter van Jan II van Chalon, Prins van Oranje, en van Philiberte van Luxemburg-Charny. Hij werd opgevolgd als heer van Diest door zijn zoon René van Chalon (+1544) gehuwd met Anna van Lotharingen (+1568). René van Chalons werd Prins van Oranje na de dood van zijn oom langs moederszijde Philibert van Chalon, Prins van Oranje. René van Chalon stierf kinderloos en zijn erfenis ging over naar zijn kozijn Willem van Oranje, de zoon van Willem de Rijke.

Willem van Oranje leidde de opstand tegen Spanje. Koning Filips II van Spanje ontnam in 1568 alle bezittingen van Willem van Oranje in de Nederlanden o.a. Diest. Willem van Oranje huwde eerst Anna van Egmond, Gravin van Buren. Uit dit huwelijk werd hun zoon Filip-Willem in 1554 geboren. Hij studeerde aan de Leuvense universiteit, maar werd in 1568 door de Hertog van Alva op bevel van koning Filips II als gijzelaar naar Spanje gevoerd. Hij werd daar gevangen gehouden tot in 1596, toen hij met de Aartshertogen Albrecht en Isabella naar de Spaanse Nederlanden terugkeerde. Hij verbleef meestal in het Hof van Nassau te Brussel. Hij huwde Eleonara van Bourbon. Hij was heer van Diest van 1596 tot 1618. Hij stierf kinderloos en werd in het hoogkoor van de Sint-Sulpitiuskerk van Diest begraven. Zijn erfgenaam was zijn broer Maurits van Nassau, de zoon van Willem de Zwijger en van Anna van Saksen. Hij was heer van Diest van 1618 tot 1621. Toen eindigde het Twaalfjarig Bestand en Maurits verloor zijn gebieden in de Zuidelijke Nederlanden o.a. Diest. Maurits van Nassau

had als erfgenaam zijn broer Frederik Hendrik, de zoon van Willem de Zwijger en van Louise de Coligny. Dat was een vijand van Spanje en Diest kwam in 1621 terug in Spaanse handen. Spanje zocht een katholieke Nassau-kandidaat erfgenaam als tegenspeler van Frederik Hendrik. Dat was Jan III de Jongere, Graaf van Nassau-Siegen, de zoon van Jan II de Middelste Graaf van Nassau Siegen en de kleinzoon van Jan I de Oude, een broer van Willem de Zwijger. Hij bekeerde zich tot het katholicisme en werd door de Spanjaarden in 1625 erkend als Heer van Diest. Hij huwde de katholieke Ernestine Yolande de Ligne en overleed in 1638. Hij werd opgevolgd als heer van Diest door Jan-Frans Desideratus van Nassau-Siegen.

In 1648 werd de Vrede van Munster ondertekend en Diest kwam terug aan de Stadhoudersfamilie nl. aan Willem II, de zoon van Frederik-Hendrik en daarna aan diens zoon Willems III (+1702). Na het kinderloos overlijden van Willem III waagde Willem Hyacinth van Nassau-Siegen, een zoon van Jan-Frans Desideratus van Nassau –Siegen zijn kans. Men vindt hem in 1702 even als tijdelijke heer van Diest. Na heel wat discussies komt Diest terugaan de Friese tak van de Nassau's. In 1732 werd Willem IV (+1851), zoon van Johan Willem-Friso, baron van Diest. Zijn zoon Willem V was de laatste Baron van Diest. Hij werd de vader van Koning Willem I der Nederlanden. Johan Willem Friso was de 4de generatie stadhouders van Friesland en stamde in rechte mannelijke lijn af van Jan de Oude, de jongere broer van Willem de Zwijger; De Nederlandse koning Willem-Alexander is nog steeds baron van Diest. In 1965 ontstond de Unie der Oranjesteden, waarvan Diest deel uitmaakte samen met Breda, Dillenburg en Orange.

Diest was een stad met 8 poorten op de grens met het Prinsbisdom Luik. De Sint-Sulpitiuskerk werd gebouwd in de periode 1321-1534. Het graf van Filip-Willem van oranje (+1618), zoon van Willem de Zwijger en heer van Diest, is aangeduid door vroegere deksteen binnen in de kerk tegen de muur van de Sint-Sulpitiuskerk. In 1965 werd een marmeren grafplaat aangebracht in het hoogkoor in het kader van de Unie van de Oranjesteden. Het stadhuis in vroeg-classicisme werd gebouwd in 1726-1731. Op de Graanmarkt nrs. 19 en 25 vinden we het Hof van Nassau, gebouwd in 1514 door Hendrik III van Nassau. De toegangspoort met korbboog dateert van 1695. In de voorgevel vinden we het wapenschild van de Nassau's. De burcht van de baanderheren van Diest op de Warande werd afgebroken in 1512. De Warande werd de persoonlijke dierentuin van de Nassau's op de beboste heuvel. Het is nu een stadspark van 25 ha. Aan de ingang vinden we het Troubadoursbeeld van de Oranjesteden sinds 1965. Diest heeft ook een begijnhof dat teruggaat tot de 13de eeuw. Zo kwamen we dan terug in het Erfgoedhuis Kortenberg waar een receptie volgde met wijn, fruitsap en speciale Belgische bieren en een Brabantse koffietafel. Om 18u begon de

voetbalwedstrijd Nederland-Brazilië in Brazilië in het kader van het Wereldkampioenschap van de Fifa. Nederland won met 2-1 en het geluk kon niet op ook niet bij de heemkring 'Op die Dunghen'.